

## Slovenská komisia Dejepisnej olympiády

Krajské kolo Dejepisnej olympiády pre ZŠ a 8-ročné gymnáziá

15. ročník, školský rok 2022/23

Testové úlohy pre kategóriu E (7. ročník ZŠ a 2. ročník OG)

---

Poznámka: Otázky monotematickej časti sú označené \*.

**1.\* V praveku sa na výrobu nástrojov používal okrem iných materiálov najmä kameň. Ktoré dva druhy kameňa sa používali na tento účel? Ich názvy sa skrývajú v uvedených zhlukoch písmen? Do odpovedového hárku zapíšte ich správne znenie.**

*kúripaz, ánobidis*

**2.\* Pozorne si prečítajte uvedené výroky a rozhodnite, či sú pravdivé alebo nepravdivé. Do odpovedového hárka správne zaznačte (zakrúžkujte) iba áno alebo nie.**

- a) Silu zvierat začal človek využívať v 4. tisícročí pred n. l.
- b) Prvé postroje boli upevnené o rohy ťažného zvierťa.
- c) Na prepravu ťažkých nákladov sa používali v Egypte a Asýrii aj sane.
- d) Ako ťažné zvieratá sa používali kone, voly, ťavy i psy.



**3.\* Vyberte správnu možnosť z odpovedí na nasledujúce otázky a gramaticky správne ich zapíšte do odpovedového hárka.**

- a) Zdrojom pohybu gápeľa bol/a - *vietor, voda alebo zvieracia, prípadne i ľudská sila?*
- b) Drevené radlo bolo predchodcom - *motyky, pluhu alebo kosáka?*
- c) Starovekí Egypťania tento kov nazývali „medou z neba“. Jednalo sa o - *železo, zinok alebo cín?*
- d) Čo znamená slovo chomút - *putá otrocka, súčasť konského postroja alebo starý typ klieští?*
- e) Z akého kovu boli v starovekom Ríme vyrábané vodovodné potrubia najčastejšie - *z olova, železa alebo cínu?*

**4.\* Vodné kolesá rozlišujeme podľa spôsobu, akým ich voda poháňa, na tri základné typy. Ktoré to sú? Správne odpovede vyberte z uvedených možností. Do odpovedového hárku zapíšte len tri písmená označujúce správne možnosti.**

- a) koleso na spodnú vodu
- b) koleso na bočnú vodu
- c) koleso na zadnú vodu
- d) koleso na vrchnú vodu
- e) koleso na prednú vodu



**5.\* Pozorne si prečítajte uvedené výroky a rozhodnite, či sú pravdivé alebo nepravdivé.**

**Do odpovedového hárka správne zaznačte (zakrúžkujte) iba áno alebo nie.**

- a) Metóda tavenia železa zo železnej rudy bola vynájdená v Anatólii okolo roku 1510 pred n. l.
- b) Metódu tavenia železa vynášli Asýrčania.
- c) K významnejšiemu rozšíreniu výroby železa dochádza až po roku 1 000 pred n. l.
- d) Pri výrobe železa sa používalo drevené uhlie.
- e) Metódu tavenia železa vynášli Chetiti.
- f) K významnejšiemu rozšíreniu výroby železa dochádza už pred rokom 3 000 pred n. l.

**6.\* Ktoré tri z uvedených pojmov neoznačujú druh sekery? Tri správne odpovede zapíšte do odpovedového hárku.**

*listovka, osekávačka, belica, otváračka, hlavatka, pobíjačka, dlabačka*

**7.\* V nasledujúcom texte správne doplňte chýbajúce slová a zapíšte ich do odpovedového hárka.**

*V meste ...A... vyvinuli novú technológiu výroby materiálu na písanie zo zvieracích koží. Stal sa známym pod názvom ...B... Podnetom bol nedostatok ...C... - dovtedy najrozšírenejšieho materiálu na písanie, ktorý sa dovážal z Egypta.*

**8.\* Pri trojpoľnom systéme sa obrábaná pôda rozdelila na tri časti, ktoré sa každý rok využívali na iný účel či pestovanie inej plodiny. Cieľom bolo dlhodobo zachovať úrodnosť pôdy. Z uvedených možností vyberte tri správne, ktoré sú charakteristické pre trojpoľný systém a zapíšte ich do odpovedového hárku.**

*popluch, záhumienok, jurina, jarina, jesenina, ozimina, úhorina, úhor, ovocina*

**9.\* Veľký rozmach zaznamenala metalurgia kovov v dobe bronzovej, keďže bronz mal lepšie vlastnosti než meď.**

**Do odpovedového hárka správne zapíšte odpovede na nasledujúce otázky.**

- a) Ktorý národ starovekej Mezopotámie túto zliatinu pravdepodobne vynášiel?
- b) Zliatinou ktorých dvoch kovov je bronz?
- c) Ktorý z týchto dvoch kovov mal v staroveku vyšší podiel v zliatine?



**10.\* Vyberte správnu možnosť z odpovedí na nasledujúce otázky a gramaticky správne ich zapíšte do odpovedového hárka.**

- a) Oceľ vynášli v staroveku v - *Indii, Číne alebo Egypte?*
- b) Ľudia vytvorili prvú oceľ okolo roku - *3000 pred n. l., 2500 pred n. l. alebo 2200 pred n. l.?*
- c) Oceľ vznikla zo železa pridaním ďalšieho prvku – *zinku, uhlíka alebo fosforu?*

**11.\* Pozorne si prečítajte uvedené výroky a rozhodnite, či sú pravdivé alebo nepravdivé. Do odpovedového hárka správne zaznačte (zakrúžkujte) iba áno alebo nie. (Táto otázka by podľa mňa skôr patrila pod číslo 5, chronologicky pred bronz a železo...)**

- a) Najstaršie doklady tavenia medi máme z obdobia 7. tisícročia pred n. l.
- b) Metalurgia medi sa rozšírila najskôr v oblasti Predného východu.
- c) Pri objave metalurgie medi zohrali zrejme významnú úlohu pece na vypaľovanie keramiky.
- d) Medenej rudy bolo toľko, že meď hned' nahradila kameň ako surovinu pri výrobe nástrojov.
- e) Najstaršie doklady tavenia medi máme z obdobia 9. tisícročia pred n. l.
- f) Medené rudy boli vzácne, a preto sa popri medi ešte dlho využíval aj kameň.
- g) Metalurgia medi sa rozšírila najskôr v oblasti Číny.

**12.\* V období renesancie nastal veľký technologický rozmach, počas ktorého vzniklo viacero vynálezov, ktoré používame ešte aj dnes. Z uvedených možností vyberte štyri správne, ktoré v tomto období vznikli, a zapíšte ich do odpovedového hárku.**

*vodný mlyn, parný stroj, vysoká pec, okuliare, mikroskop, kníhtlačiarsky lis, korčule, hodinový stroj*

**13.\* Na začiatku 18. storočia sa objavuje prvý prakticky použiteľný parný stroj. Pozorne si prečítajte súvisiace výroky a rozhodnite, či sú pravdivé alebo nepravdivé. Do odpovedového hárka správne zaznačte (zakrúžkujte) iba áno alebo nie.**

- a) Prakticky použiteľný parný stroj zostrojili Američania Newcomen a Cawley v roku 1705.
- b) Od roku 1822 sa takýto stroj používal aj na území Slovenska, v Novej Bani.
- c) Nazývali ho „ohňový stroj“.



**14. Žiak si na hodine zle zapísal mená slovanských bohov. V odpovedovom hárku ich gramaticky správne napíšte.**

*Zváražič, Leles, Besná, Zmorená*

**15. Aké boli príbuzenské vzťahy medzi vládcami Veľkej Moravy a Panónskeho kniežatstva? Vyberte z nasledujúcich možností, jedna z nich platí pre dva príbuzenské vzťahy a gramaticky správne ich zapíšte do odpovedového hárka.**

*synovec, syn, brat, strýko, otec*

- Kocel bol ..... A ..... Pribinu
- Svätopluk I. bol ..... B ..... Mojmíra I.
- Mojmír II. bol ..... C ..... Svätopluka I.
- Svätopluk II. bol ..... D ..... Mojmíra II.

**16. Z čias Veľkej Moravy sa na Slovensku zachovali podľa všetkého až tri stojace kostoly. Z uvedených lokalít vyberte tri (správne), kde sa tieto kostoly nachádzajú. Pomôžte si aj pripojenou fotografiou jedného z nich.**

*Devín, Kopčany, Nitra, Bratislava, Ducové, Kostolany pod Tribečom, Nitrianska Blatnica*



**17. K menám stredovekých uhorských panovníkov správne zapíšte do odpovedového hárka panovnícku dynastiu. Vyberte z nasledujúcich možností; jedna z nich platí pre dvoch panovníkov.**

*Arpádovci, Anjouovci, Luxemburgovci, Habsburgovci*

- a) Žigmund
- b) Belo IV.
- c) Karol Róbert
- d) Štefan I.
- e) Albrecht

**18. Vytvorte správne dvojice medzi panovníkmi a udalosťami, ktoré sa v Uhorsku odohrali počas ich vlády. Do odpovedového hárku zapíšte len správne dvojice písmen a čísel.**

- |                 |   |
|-----------------|---|
| a) Ondrej II.   | 1) založenie mincovne v Kremnici                  |
| b) Karol Robert | 2) založenie univerzity v Bratislave              |
| c) Žigmund      | 3) povolenie šľachte stavať vlastné kamenné hrady |
| d) Matej Korvín | 4) vydanie Zlatej buly                            |
| e) Belo IV.     | 5) boje proti husitom                             |

**19. V renesancii sa začal presadzovať nový smer myslenia – humanizmus. Prečítajte si nasledujúce tvrdenia a rozhodnite, či sú pravdivé alebo nepravdivé. Do odpovedového hárka správne zaznačte (zakrúžkujte) iba áno alebo nie.**

- a) Vzdelanci sa pokúšali odpovedať na otázky o mieste človeka vo svete.
- b) Zdôrazňovala sa potreba zaoberať sa výskumom človeka a jeho pozemskej činnosti.
- c) Učenci sa venovali najmä teológii.
- d) Vzdelanci sa pokúšali odpovedať na otázky o vzťahu človeka k Bohu.
- e) Vzdelanci začali kritizovať neporiadky politického a cirkevného života.

**20. Vytvorte správne dvojice z osobností a ich stručných charakteristík. Do odpovedového hárku zapíšte len správne dvojice písmen a čísel.**

- |                        |  |
|------------------------|--|
| a) Vasco da Gama       | 1) podporoval zámorské objavy          |
| b) Henrich Moreplavec  | 2) doplavil sa až po Špicbergy         |
| c) Fernão de Magalhães | 3) ako prvý sa doplavil až do Indie    |
| d) Willem Barents      | 4) dokázal prakticky, že Zem je guľatá |

**21. Reformácia predstavovala významný moment v európskych dejinách, ktorý mal ďalekosiahle následky. Prečítajte si nasledujúce tvrdenia a rozhodnite, či sú pravdivé alebo nepravdivé. Do odpovedového hárka správne zaznačte (zakrúžkujte) iba áno alebo nie.**

- a) Hugenoti boli protestanti vo Francúzsku.
- b) Jednotou cirkvi otriasali spory medzi najvyššími cirkevnými predstaviteľmi.
- c) Pri šírení myšlienok reformácie zohral významnú úlohu nový vynález – kníhtlač.
- d) Reformácia vznikla na území dnešného Nemecka.
- e) Veriacich nepohoršovalo predávanie odpustkov.

**22. Rozdeľte uvedené krajiny na dve skupiny podľa toho, ako proti sebe stáli v 30-ročnej vojne (1618-1648). Zapište ich do odpovedového hárku, poradie skupín nerozhoduje.**

*Švédsko, Francúzsko, Španielsko, Rusko, Rakúska (Habsburská) monarchia*

Autori: PaedDr. Marek Bubeník, Mgr. Ľuboš Paller, Mgr. Štefan Podolinský

Recenzentka: Mgr. Barbora Kopuncová

Fotografie: Mgr. Ľuboš Paller, Mgr. Štefan Podolinský

Vydal: NIVaM - Národný inštitút vzdelávania a mládeže a Slovenská komisia Dejepisnej olympiády, 2023